

10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. проф. М. Пентиліук. – К. : Ленвіт, 2005. – С. 349 – 364.

Анотація

У статті подається матеріал про вивчення топонімів на уроках української мови у старших класах профільної школи; звертається увага на особливості вивчення такого матеріалу як з погляду лінгвістики, так і суміжних галузей.

Ключові слова: профільна школа, старші класи, топонімний матеріал, мовна компетенція

Аннотация

В статье предоставлены материалы об изучении топонимов на уроках украинского языка в старших классах профильной школы; обращается внимание учителей на изучении такого материала как с точки зрения лингвистики, так и смежных отраслей.

Ключевые слова: профильная школа, старшие классы, топонимический материал, языковая компетенция

Summary

In the article material is given about the study of toponyms on the lessons of Ukrainian in the higher forms of profile school; attention applies on the feature of study of such material both from the point of view of linguistics and contiguous industries.

Key words: profile school, senior classes are, toponymic material, language competence.

УДК 811.161.2'373.2

Проць О. І.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОПОЗИЦІЯ „ЦЕНТР – ПЕРИФЕРІЯ”

В МІКРОТОПОНІМІКОНІ ПІВНОЧІ ЛЬВІВЩИНИ

Мікротопоніми – це пласт пропріативів, який із-поміж усіх назв географічних об'єктів найбільш тісно пов'язаний із діяльністю людини. Вони відображають особливості світосприйняття населення, те, як мешканці моделюють свій життєвий простір. Людина активно освоює та зорганізовує навколишню дійсність, номінує найперше те, що входить у

коло її щоденних зацікавлень. А надати ім'я географічному об'єктові означає конкретизувати, дослідити його властивості, виокремити цей об'єкт із-посеред інших, певним чином залучити до свого досвіду. Крім того, мікротопоніми – своєрідні орієнтири у просторі для населення, адже прив'язані до певного місця.

Останніми роками в українській регіональній ономастиці дедалі більше праць присвячено аналізу мікротопонімікону окремих територій (дослідження В. Баньої [1], Л. Білінської [4], Н. Вебер [5], О. Заїнчовської [7], Н. Лісняк [8], О. Михальчук [9], Н. Сокіл [10], Н. Яницької [12] та ін.). Однак завдання тотально зібрати і систематизувати найменування дрібних географічних об'єктів все ще актуальне, адже різнобічне вивчення цих пропріативів допомагає експлікації важливої лінгвальної, етнокультурної, історичної інформації, закованої в них.

Об'єктом пропонованого дослідження є мікротопонімікон півночі Львівської області. Згідно із сучасним адміністративним поділом України, це територія Бродівського, Буського, Жовківського, Кам'янка-Бузького, Радехівського та Сокальського районів Львівщини.

Простір є невід'ємною частиною людської свідомості, адже суб'єкт не мислить себе поза ним. Це певна протяжність, середовище, з яким людина взаємодіє і виконує роль суб'єкта та об'єкта впливу. Крім того, це „віртуальна реальність”, наповнена надприродними явищами [2, с. 6]. У статті простір розглядаємо як географічне середовище, в межах якого людина здійснює своє буття. Сприйняття локусу залежить не тільки від об'єктивних умов, але й від світогляду населення, індивідуального розуміння дійсності, системи життєвих цінностей.

Одна з базових просторових опозицій „центр – периферія” структурує навколишнє середовище на основі перцепції таких його фізичних властивостей, як співвіднесеність об'єктів, формує його особливості (дискретність, членимість, якісну різномірність тощо). Це протиставлення, пов'язане із прагненням суб'єкта виміряти обшир через взаєморозташування об'єктів та їхнє положення щодо номінатора, релевантне і для мікротопонімікону. Адже топонім – своєрідна сполучна ланка між простором та мовою, яка фіксує цей зв'язок через номінацію місця [11, с. 96 – 97]. Мета цієї статті – з'ясувати особливості вербальної реалізації просторових уявлень населення у мікротопонімії в межах опозиції „центр – периферія”. Під час дослідження проаналізовано не

лише специфіку онімів як мовних одиниць (семантику мотивувальної бази найменувань дрібних географічних об'єктів та їхню структурно-словотвірну організацію), але й топоконтексти („фрагмент висловлювання носія мови, що містить топонім(и) і відображає суб'єктивний образ світу” [6, с. 78]), враховано особливості денотата (розташування об'єкта щодо інших та номінативного центру, його фізичні властивості, використання в побуті тощо).

Мікротопонімія як система назв місця (у широкому значенні) виявляє взаємозв'язок людини та простору. Вона оперує різноманітними засобами позначення локалізації об'єкта, його просторової оцінки. Наприклад, семантика мотивувальної бази онімів *Кінець* (частина села, с. Журатин Бс), *Південна* (частина села, с. Тяглів Ск), *Середина* (частина села, с. Шнирів Бр) безпосередньо вказує на місцезнаходження денотата. Інколи імпліцитне в самому мікротопонімі значення простору може бути експліцитним не в номінації, а у висловлюваннях носіїв топонімної системи ([*ку*^л*'он*[']*ійа* / *то так йак пре*["]*дзс*^т*тави*^е*лис*[']*а на*[']*б*[']*ік* [*л*[']*уди*] (про Кульонію (частина села, с. Перетоки Ск)), [*то* [']*дал*[']*ш*[']*е в*[']*ідз си*^е*ла і наз*[']*вали кам*[']*чатка*] (про *Камчатку* (частина села, с. Конотопи Ск)).

Центр номінативного освоєння (мікротопонімікон не лише головної частини, але й усього населеного пункту) виокремлюється в топонімному континуумі кількісно та якісно. Для території населеного пункту, на відміну від периферії (назви географічних об'єктів околиць, „далекого” обширу), внаслідок скрупульозного дослідження життєвого простору, його обжитості характерна велика кількість географічних найменувань. Ці пропріативи як елементи топонімної системи взаємопов'язані (як семантично (*Кам'яна Гора* (гора, с. Нова Скварява Жв) – *Мідна Гора* (гора, с. Нова Скварява Жв) – *Шкляна Гора* (гора, с. Нова Скварява Жв)), так і словотвірно (*Бишівщина* (ліс, с. Княже Ск) – *Княжчина* (ліс, с. Княже Ск) – *Стоянівщина* (ліс, с. Княже Ск) – *Фусівщина* (ліс, с. Княже Ск)). Варто відзначити також і різноманіття ознак, покладених в основу номінації дрібних географічних об'єктів цієї території: а) особливості денотатів (*Вошівця* (частина села, с. Банюнин Бс), *Чортова Шия* (поле, с. Шишківці Бр)); б) зв'язок об'єкта з людиною (насамперед посесивні оніми, які акумулюють свідчення про власників, поселенців (*Гора Чорної Каськи* (гора, с. Зарудці Жв), *Грицики* (частина села, с. Грицеволя Рд)); в) його господарське використання (пор.

найменування полів, непридатних для обробітку: *Голодна Нива* (поле, с. Ульвівок Ск), *Мертве Поле* (непридатні землі, с. Желдець Км-Бз), *Пустка* (поле, с. Волюйки Бс) тощо); таких мікротопонімів значно більше, ніж назв, які вказують на плідні поля (наприклад, *Добра* (поле, с. Добрячин Ск), *Золотий Лан* (поле, с. Красне Бс)), адже ознака неродючості має більшу диференційну здатність); г) зв'язок з іншими об'єктами (*За Березинов* (сінокіс, с. Липник Жв), *Кукезівка* (< Кукезів (село Км-Бз; дорога, с. Запитів Км-Бз)).

Головна частина населеного пункту є номінативним ядром, адже саме тут розташований центр життєвого простору колективного суб'єкта (не так географічно, а радше за важливістю об'єктів). Її найменування походять передусім від апелятивів із відповідним значенням (*центр*, інколи *середина*) або утворені шляхом субстантивзації прикметників *головний*, *центральний* тощо (наприклад, *Центр* (частина села, с. Цитуля Жв), *Середина* (частина села, с. Волсвин Ск), *Центральна* (вулиця, с. Велин Бр), *Головна* (вулиця, с. Балучин Бс), *Основна* (частина села, с. Хватів Бс)). На подібне географічне положення денотата вказує і мікротопонім *Середсілля* (частина села, с. Жовтанці Км-Бз).

Номінацію головної вулиці (частини) не завжди здійснюють за допомогою засобів, які безпосередньо вказують на локалізацію об'єкта. Традиційно в мікротопонімії півночі Львівської області номінативне ядро позначає апелятив *село* (*Село* (частина села, с. Неслухів Км-Бз)). Виникнення найменувань *Село Перше* та *Село Друге* (частини села, с. Гійче Жв), очевидно, зумовлене характером забудови поселення, його площею. Головній частині села жителі протиставляють околицю *Старе Село* (частина села, с. Магерів Жв, с. Глухів Ск).

У деяких населених пунктах, які в минулому мали магдебурзьке право, ідею центрального місця виражено назвами *Місто*, *Містечко* (пор. *Місто* (частина села, с. Соколівка Бс, с. Потелич Жв, с. Старий Добротвір Км-Бз, с. Варяж Ск), *Містечко* (частина села, с. Куткір Бс). Крім того, в мікротопоніміконі окремих сіл реалізовано опозицію „село – місто” (околиця – центр) ([*це*''*н*т*р*ал'на *ча*ст'ина... *на*зи'валас'а *м*'істо...*о*'к*р*уга / та шо *бу*ла / то *на*зи'валас'а та *й*аг'би *си*''ло...то шо тут *бу*ло дв'і *ча*ст'ини / то *на*в'іт' *в*идно по *ро*сташу'ван':і *си*''ла / до'у'кола *це*''*н*т*р*ал'нойі *ча*ст'ини *й*шо'вал] (респондент про с. Варяж Ск)).

Назва головної частини села нерідко пов'язана з її господарським призначенням (наприклад, *Ринок* (площа, с. Олесько Бс, с. Щуровичі Рд), *Малий Ринок* (частина села, с. Утішків Бс), *Торговиця* (площа, с. Новий Витків Рд)). Мікротопонім *Ринок* вказує також на особливість архітектурно-просторової структури окремих населених пунктів (давніх міських поселень), головним елементом якої була ринкова площа (пор. *Ринок* (район, м. Буськ, м. Жовква, м. Белз Ск, с. Тартаків Ск). Окрім торговельної, ця площа виконувала громадську, управлінську функції, була важливим осередком культурного життя.

Одним із засобів позначення ядра життєвого простору мешканців є назви, утворені шляхом трансонімізації відповідних ойконімів (наприклад, *Кіпті* (частина села, с. Кіпті Жв), *Станіславчик* (частина села, с. Станіславчик Бр), *Ягуня* (частина села, с. Ягідня Км-Бз; місцева назва – Ягуня) тощо). Омонімі до найменувань населених пунктів, мікротопоніми зазвичай вказують не лише на головну частину, але й на ту територію села, до якої приєднано інші (наприклад, у с. Теляж Ск функціонують мікротопоніми *Тележє* і *Конотопи*. Перший номінує центр поселення, а другий – околицю, яка колись належала до сусіднього села Конотопи ([за р'ічкою коно^птопи / а тут зр^ббили т'е^пл'еж'е аш по ц'винтар / а то ус'о коно^птопи ^ббули]).

У мікротопоніміконі досліджуваного регіону найменування центрального місця мотивовані й розміром денотата. Складені мікротопоніми, виражені сполученням відповідного ойконіма та параметричного атрибута (*великий*, *малий*), нерідко утворюють повні (*Великий Желехів* – *Малий Желехів* (частини села, с. Великосілки Км-Бз; Желехів – давня назва цього села)) та часткові корелятивні пари (*Переспа* – *Мала Переспа* (частина села, с. Переспа Ск)). Найменування з компонентом *великий* зазвичай називають головну частину села. На розмір мікрооб'єкта можуть вказувати і словотворчі афікси (пор. *Тартаків* і *Тартаківець* (частини села, с. Тартаків Ск)).

Як показав аналіз мікротопонімії півночі Львівщини, в опозиційних парах складених назв (повних та часткових) із темпоральними диференційними компонентами *новий*, *старий* і відповідним ойконімом (наприклад, *Новий Витків* (частина села, с. Новий Витків Рд) – *Старий Витків* (частина села, с. Новий Витків Рд), *Старий Глухів* (присілок, с. Глухів Ск)), крім мотивації за часом виникнення об'єкта, реалізовано

також ідею центрального місця. Так, головна частина населеного пункту здебільшого „нова”, що, вважаємо, зумовлено особливостями забудови території.

Опозиція „центр – периферія” тісно пов’язана з параметричними показниками близько – далеко. Позначення відстані (близько чи далеко від центру) має дещо суб’єктивний характер і функціонує в обмеженому просторі (населений пункт та його околиці). Аналіз мікротопонімного матеріалу дає підстави стверджувати, що назви, семантика мотивувальної бази яких безпосередньо вказує на віддаленість географічного об’єкта від номінативного центру (центральної частини населеного пункту), домінують (наприклад, *Дальник* (ліс, с. Двірці Ск), *Далека Маруха* (непридатні землі, с. Шишківці Бр) тощо).

У мікротопоніміконі досліджуваного регіону функціонують і найменування, мотивовані „переднім” і „заднім” місцезнаходженням об’єкта щодо центру (пор. *Передні Гони – Задні Гони* (поля, с. Дуб’є Бр), *Передні Хати – Задні Хати* (частини села, с. Мавдрики Жв)). Варто зазначити, що назви, похідні від апелятива *зади* (*Зади* (поле, с. Соколівка Бс)), а також із компонентом *задній* (*Заднє* (поле, с. Кізілів Бс), *Задні Городи* (поле, с. Полтва Бс) тощо), певною мірою співвідносяться за значенням та функцією з мікротопонімами, у яких реалізовано параметр „далеко”, окреслюють межі населеного пункту. Ці найменування кількісно переважають над одиницями, які вказують на розташування об’єкта перед, поблизу центру (такі як *Передмістя* (частина села, с. Лешнів Бр), *Передсело* (частина села, с. Красне Бс), *Передсілля* (частина села, с. Трійця Рд) тощо), що підтверджує думку про більшу здатність ознаки віддаленості до розрізнення в номінації простору. Пропріативи *Ворітні* (частина села, с. Залози Жв), *Воротна* (частина села, с. Старий Добротвір Км-Бз), *Заїзна* (частина села, с. Майдан Жв) називають початок населеного пункту (в’їзд).

Територіальну близькість до номінативного центру в мікротопонімі північних районів Львівської області передають за допомогою засобів, які безпосередньо не вказують на локалізацію об’єкта у просторі: концентрація відантропонімних утворень (насамперед мікротопоніми, похідні від жіночого іменника (*Гельчине Джерело* (джерело, с. Замок Жв), *За Параньков* (поле, с. Дідилів Км-Бз) тощо), відандронімні назви (*Біля Магди Петрової* (частина села, с. Завадів Жв), *Коло Петренчихи*

(поле, с. Стоянів Рд), адже в традиційному укладі життя українця-селянина соціальна роль жінки пов'язана зазвичай із приватною сферою (родина, дім), тому ці найменування здебільшого номінують об'єкти в населеному пункті чи поблизу нього. Маркером близького розташування до центру є мікротопоніми, в основі яких засвідчено назви спорідненості та свояцтва (наприклад, *Бабина Лоза* (кар'єр, с. Батьків Бр), *Дідів Город* (поле, с. Оліярики Жв) (допускаємо подвійну мотивацію цих найменувань: відапелятивну та відантропонімну), *Коло Вуйка Дедька* (поворот, с. Стронятин Жв) тощо), назви реалій домашнього господарства та побуту (*Лямус* (частина села с. Карів Ск), *Пастівник* (пасовище, с. Банюнин Бс) тощо).

Ідею віддаленості від центру репрезентовано в мікротопонімії досліджуваного регіону чіткіше. Вона реалізована насамперед у назвах, утворених від лексем зі значенням відповідного простору (*бік, кінець, край, сторона* і похідних) – *Бік* (частина села, с. Себечів Ск), *Кінець* (частина села, с. Вислобоки Км-Бз), *Бальбів Кінець* (частина села, с. Попівці Бр), *Край* (частина села, с. Тартаків Ск), *Крайня* (частина села, с. Марашанка Бс), *Сторона* (частина села, с. Деревня Жв) тощо. Такі найменування можливі лише завдяки статичній позиції суб'єкта номінації (з ядра).

Центр протиставлений межам освоєного, „свого” мікропростору: *Границя* (частина села, с. Високофедорівка Км-Бз), *Гранична* (дорога, с. Поздимир Рд), *Розділ* (дорога, с. Скоморохи Ск) тощо. Варто зазначити, що ці мікротопоніми не завжди збігаються з теперішніми межами села.

Найменування околиць у мікротопоніміконі півночі Львівщини утворили від лексем із значенням „географічний об'єкт, розташований за чи поблизу поселення” (*загуменки, задвір'я, затилки*): *Загуменки* (поле, с. Боратин Бр), *Задвір'я* (частина села, с. Барилів Рд), *Засілля* (частина села, с. Пониква Бр), *Затилки* (частина села, с. Олесько Бс).

Ознаку віддаленості від номінативного ядра реалізовано і в одиницях, семантика мотивувальної бази яких опосередковано пов'язана з просторовими показниками. Так, у мікротопонімії досліджуваної території продуктивний апелятив *кут*, який використовують насамперед із семами „віддалена частина села”, „околиця”, а також „невеликий”, „незначний”, при цьому актуальне і значення відповідної форми, яке зазвичай вживають

для номінації земельних угідь (пор. [кут / то ¹д'їсно^у во¹ни там ¹їє ¹ў ¹зака¹марку та¹к'ім] (с. Реклинець Ск), [а то / та¹к'є [як про щось незначне. – О. П.] / ку¹ток] (с. Комарів Ск); Кут (частина села, с. Тетевчиці Рд), Кутець (частина села, с. Полтва Бс) тощо).

Маркером параметра „далеко” в мікротопоніміконі північних районів Львівської області є численні *Колонії*, *Кольонії*, *Кульонії*, які йменують: а) частини села, розташовані далі від центру; присілок; новобудови тощо ([тут ко¹л'он'їа / бо¹ тут до¹ста¹л'али се¹ло] (с. Свитазів Ск); [тут ¹було се¹ло / а там ше ¹була та¹ка ку¹л'он'їа до ¹того се¹ла] (с. Суховоля Ск); наприклад, *Колонія* (частина села с. Ракобовти Бс), *Кольонія* (присілок, с. Переліски Бр), *Кульонія* (частина села, с. Перетоки Ск); б) присілок, де живуть переселенці з інших регіонів України ([бо ко¹лис' там ¹були ¹висе¹ле¹н'ї ко¹ло¹н'їсти // там пе¹ри¹важно жи¹вуть т'ї ¹л'уди / ко¹т'рих ¹висе¹ли¹ли з ¹йаво¹р'їуского пол'їзону] (с. Волиця Ск); наприклад, *Кульонія* (присілок, с. Деревня Жв) тощо); в) поселення (виселок) людей інших національностей (пор. [там йа¹к'іс' ¹н'їмц'ї ¹жили / нази¹вали ¹н'їмец'ка ко¹лон'їа] (с. Стаївка Ск); *Німецька Колонія* (хутір, с. Стаївка Ск), *Польська Колонія* (присілок, с. Ракобовти Бс)).

Інколи ідею віддаленості від центру в мікротопонімії регіону опосередковано реалізовано в назвах на зразок *Домики* (частина села, с. Миколаїв Рд), *Хатки* (частина села, с. Пониква Бр), *Халупки* (хутір, с. Новий Яричів Км-Бз), які вказують на невелике поселення далі від основної частини села, колонію, що складається з ряду будівель, подібних чи однакових за проектом; тимчасове житло (пор. [хат¹к'у¹...а ше нази¹вали ко¹лис' ¹доми¹к'у¹...зали¹шилис'а та¹к'ї будино¹чк'у¹ оди¹наков'ї / одно¹типн'ї] (с. Стаївка Ск)).

У мікротопоніміконі півночі Львівщини одним із засобів оцінки розташування географічного об'єкта є девербативи, які передають ідею відокремлення від основної частини поселення (*Вигнані* (частина села, с. Дєрнів Км-Бз)).

Номінацію віддаленого об'єкта здійснюють і за допомогою метафоричних найменувань (*Псяча* (вулиця, с. Ванів Ск), *Псяча* (частина села, с. Смереків Жв), *Псяча Гірка* (частина села, с. Рокитно Бс), *Собака* (вулиця, с. Стенятин Ск)), які також вказують і на якісну характеристику простору (здебільшого негативну). Варто зазначити, що образ собаки виник лише завдяки експресії, пов'язаної з ним [3, с. 166].

Подібне конотативне навантаження має пропріатив *Вовча Вулиця* (частина села, с. Гаї-Дітковоцькі Бр).

У мікротопонімії північних районів Львівської області зафіксовано найменування з компонентом *дикий* (наприклад, *Дика Вулиця* (частина села, с. Дітківці Бр), *Дикий Кут* (частина села, с. Сілець Ск)), які опосередковано вказують на маргінальне щодо центру розташування об'єкта. Крім того, такі оніми можуть бути мотивовані якісною характеристикою денотата.

Під час дослідження з'ясовано, що мікротопоніми з квантитативним компонентом *дев'ятий* (наприклад, *Дев'ятий Став* (став, с. Руда-Крехівська Жв)) маніфестують віддалене розташування об'єкта (пор. [3, с. 54]).

Назви дрібних географічних об'єктів, похідні від конотонімів з основним значенням „далекі землі” (*Камчатка* (частина села, с. Забужжя Ск) (пор. [ну то та'к'е к'ін'це|ве]) (с. Забужжя Ск)), *Сахалін* (частина села, с. Нова Кам'янка Жв), *Сибір* (район, м. Дубляни Жв) (пор. паралельна назва *Кінець*) тощо), також яскраві орієнтири в життєвому просторі місцевого населення.

Дистанційний параметр далеко реалізовано в мікротопонімі *На Алло* (поле, с. Жовтанці Км-Бз), мотивованому, на нашу думку, суб'єктивним вимірюванням відстані голосом.

Мікротопоніми на зразок *Тамта Сторона* (район, м. Дубляни Жв), *Тамта Шабельня* (частина села, с. Шабельня Жв), *Тамтой Бік* (частина села, с. Боратин Бр), *Той Кут* (частина села, с. Крехів Жв) виконують дейктичну функцію лише завдяки статичній позиції суб'єкта у протилежній частині населеного пункту.

Мікротопонімія як система найменувань географічних об'єктів відображає особливості сприйняття довкілля номінатором. Вона виникла внаслідок ретельного освоєння і позначення свого простору. Мікротопоніми можуть безпосередньо (одиниці, утворені від лексем зі значенням простору (*Бічна*, *Задня Гредка*, *Середина*)) та опосередковано (наприклад, назви, похідні від конотонімів (*Корея*, *Тайвань*)) вказувати на місцезнаходження денотата. З'ясовано, що центр у мікротопоніміконі півночі Львівської області характеризується значною концентрацією найменувань дрібних географічних об'єктів, багатоманітністю мотиваційних ознак у процесі номінації. Однак ідею віддаленого місця (периферії) реалізовано більш конкретно, адже суб'єкт детально йменує

життєвий простір навколо себе, свого дому, при цьому використовує не лише вказівку на відстань.

Список умовних скорочень

Бр – Бродівський район Львівської області; *Бс* – Буський район Львівської області; *Жв* – Жовківський район Львівської області; *Км-Бз* – Кам’янка-Бузький район Львівської області; *Рд* – Радехівський район Львівської області; *Ск* – Сокальський район Львівської області.

Список використаної літератури

1. Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / В. Ф. Баньої. – Івано-Франківськ, 2009. – 202 с.

2. Березович Е. Л. Русская топонимия в этнолингвистическом аспекте: Мифопоэтический образ пространства / Е. Л. Березович. – М. : КомКнига, 2010. – 240 с.

3. Березович Е. Л. Язык и традиционная культура: Этнолингвистические исследования / Е. Л. Березович. – М. : Индрик, 2007. – 600 с.

4. Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Л. П. Білінська. – Івано-Франківськ, 2012. – 17 с.

5. Вебер Н. В. Мікроойконімія Івано-Франківщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Н. В. Вебер. – Івано-Франківськ, 2012. – 20 с.

6. Дмитриева Л. М. Онтологическое и ментальное бытие топонимической системы (на материале русской топонимии Алтая) : монография / Л. М. Дмитриева. – Барнаул : Изд-во АлтГУ, 2002. – 250 с.

7. Заїнчовська О. В. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / О. В. Заїнчовська. – Кіровоград, 2009. – 20 с.

8. Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Н. І. Лісняк. – Ужгород, 2004. – 20 с.

9. Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір’я : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / О. І. Михальчук. – К., 1998. – 16 с.

10. Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : монографія / Н. В. Сокіл. – Львів : Афіша, 2008. – 205 с.

11. Хайдеггер М. Искусство и пространство / М. Хайдеггер // Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991. – С. 96 – 106.

12. Яніцька Н. Р. Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Н. Р. Яніцька. – Львів, 2012. – 18 с.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню мікротопонімії півночі Львівської області. Проаналізовано особливості репрезентації в мікротопоніміконі уявлень населення про простір у межах опозиції „центр – периферія”.

Ключові слова: мікротопонім, онім, периферія, центр.

Аннотация

Статья посвящена исследованию микропонимии севера Львовской области. Проанализированы особенности репрезентации в микропонимии представленной населения о пространстве в пределах оппозиции „центр – периферия”.

Ключевые слова: микропоним, оним, периферия, центр.

Summary

The article is devoted research of microtoponyms of the north of Lviv Region. The reflection of presentations of local population about space in the microtoponymy within the opposition a „centre – periphery” are analyzed.

Key words: microtoponym, onym, periphery, centre.

УДК 811.161.2'373.21

Сокіл-Клепар Н. В.

*Львівський національний
університет імені Івана Франка*

КОНЦЕПТ „ЛЮДИНА” В МІКРОТОПОНІМНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

На початку ХХІ ст. дещо змінився підхід до вивчення мовних явищ, фактів, одиниць та виявився насамперед у домінуванні їх антропологічно-когнітивних особливостей. Людина – творець та носій мови – знову стає „мірилом усіх речей”. Мова не сприймається поза межами існування людини, оскільки прийнято вважати, що мова має тіло і дух так само, як і людина. Тіло – це все матеріальне, що ми сприймаємо